

Podsumowanie

Celem artykułu było przedstawienie zróżnicowania poziomu PKB i bezpieczeństwa żywnościowego w przekroju wybranych regionów i krajów świata oraz wskazanie związków między zmianami PKB i bezpieczeństwa żywnościowego w latach 2012-2015. Punktem wyjścia podjętych rozważań było przyjęcie założenia, że poziom bezpieczeństwa żywnościowego jest w znacznym stopniu związany z poziomem zamożności, który w sposób syntetyczny wyrażany jest wysokością produktu krajowego brutto w przeliczeniu na mieszkańca i na rok. Przeprowadzone analizy pokazały, że wskaźnik ten jest ogromnie zróżnicowany pod względem geograficznym. Zgodnie z szacunkami MFW w 2015 roku wartość PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca liczona według parytetu siły nabywczej, w cenach stałych z 2011 roku, wahała się od 3,6 tys. dolarów międzynarodowych w Afryce Subsaharyjskiej do 45,1 tys. dolarów w najbardziej gospodarczo rozwiniętych krajach świata (G7). Analizując jego zmiany, stwierdzono, że w latach 2012-2015 wzrost zamożności mieszkańców krajów słabiej rozwiniętych gospodarczo był szybszy niż krajów wysoko rozwiniętych, co było wynikiem wysokiego tempa wzrostu gospodarczego krajów wschodzących i rozwijających się w Azji oraz w Europie⁵. W efekcie nastąpiło zmniejszenie dystansu dochodowego dzielącego kraje biedniejsze od najwyższej rozwiniętych regionów. Dotyczyło to zwłaszcza wschodzących i rozwijających się krajów azjatyckich.

Utrzymujący się w latach 2012-2015 stabilny wzrost światowej gospodarki wpłynął na poprawę stanu bezpieczeństwa żywnościowego we wszystkich regionach. Indeksy bezpieczeństwa żywnościowego wzrosły bardziej w krajach biedniejszych niż najzamożniejszych, co było pozytywnym zjawiskiem. Nastąpiło zmniejszenie się dysproporcji w zakresie bezpieczeństwa żywnościowego pomiędzy krajami słabo i wysoko rozwiniętymi, zmniejszyły się różnice między najbardziej i najmniej bezpiecznymi pod względem żywnościowym krajami, lecz istotne rozbieżności pozostały nadal.

Wyniki szczegółowej analizy poziomu bezpieczeństwa żywnościowego w poszczególnych regionach i krajach świata pozwoliły na potwierdzenie poglądu, że istniejące ogromne jego terytorialne zróżnicowanie jest konsekwencją zróżnicowanego poziomu rozwoju gospodarczego oraz związanego z nim zróżnicowania PKB i dochodów na mieszkańca. Stwierdzono, że w latach 2012-2015 geograficzne zróżnicowanie poziomu PKB na mieszkańca pokrywało się z terytorialnym obrazem poziomu bezpieczeństwa żywnościowego. Kraje znajdujące się na najniższych poziomach dochodu narodowego osiągały najniższe poziomy bezpieczeństwa żywnościowego, zaś najwyższym poziomem bezpieczeństwa żywnościowego charakteryzowały się kraje o najwyższym poziomie PKB na mieszkańca. Zauważono, że zależności pomiędzy bezpieczeństwem żywnościowym a poziomem rozwoju gospodarczego były bardziej czytelne w przypadku krajów wyżej rozwi-

⁵ W badaniach Banku Światowego i Międzynarodowego Funduszu Walutowego do krajów rozwijających się i wschodzących w Europie zaliczane są: Albania, Bośnia i Hercegowina, Bułgaria, Chorwacja, Węgry, Kosowo, Macedonia, Czarnogóra, Polska, Rumunia, Serbia i Turcja.

niętych gospodarczo, co potwierdziły współczynniki korelacji. Stwierdzono prawidłowość polegającą na tym, że wzrostowi poziomu PKB *per capita* towarzyszył wzrost poziomu bezpieczeństwa żywnościowego. Przeprowadzone analizy pokazały, że zaobserwowane w latach 2012-2015 zmiany bezpieczeństwa żywnościowego w różnych regionach i krajach świata były silnie skorelowane ze zmianami PKB na mieszkańca tych krajów, a największa poprawa bezpieczeństwa żywnościowego dokonała się w krajach o najwyższym tempie wzrostu PKB *per capita*. Mimo że wskaźnik PKB obarczony jest istotnymi wadami, jego wpływ na poziom bezpieczeństwa żywnościowego jest wyraźny i jednoznaczny, tj. pozytywny. Oznacza to, że wszelkie zjawiska jakościowe, które wykorzystywane są do budowy GFSI, są uwarunkowane zjawiskami ilościowymi, a przede wszystkim wzrostem PKB i dochodów ludności, o czym świadczą wysokie współczynniki korelacji pomiędzy PKB *per capita* a wielkością wskaźnika bezpieczeństwa żywnościowego. Wskazuje to jednoznacznie, że poprawa bezpieczeństwa żywnościowego jest uzależniona od wysokości dochodów na mieszkańca. Tym samym można uznać, że podstawowym warunkiem koniecznym dla poprawy bezpieczeństwa żywnościowego i priorytetem dla krajów biedniejszych powinien być wzrost gospodarczy i zwiększenie dochodów ich mieszkańców. Dochody osobiste są bowiem głównym czynnikiem decydującym o sile nabywczej ludności i gwarantem bezpieczeństwa żywnościowego w aspekcie ekonomicznym. Na zależności między bezpieczeństwem żywnościowym a poziomem dochodu wskazywali m.in. Sen (2001) i Swinnen (2015). Sen jako jeden z pierwszych dowiódł, że mogą występować kłeski głodu na obszarach, gdzie jest dość żywności, w regionach, gdzie pewne grupy ludności nie mają dostępu do żywności, nawet wtedy, gdy jest ona fizycznie dostępna. Swinnen wykazał, że spośród wielu czynników wpływających na brak bezpieczeństwa żywnościowego najważniejsza jest wysokość realnego dochodu, a korelacja pomiędzy bezpieczeństwem żywnościowym a dochodem kształtuje się na poziomie ok. 70%.

Literatura

- Begg, D., Fischer, S., Rudiger, D. (2007). *Makroekonomia*. Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne.
- Burda, M., Wyplosz, C. (2013). *Makroekonomia*. Podręcznik europejski. Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne.
- Bywalec, C., Rudnicki, L. (2002). *Konsumpcja*. Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne.
- Cieślik, E. (2008). Wybrane alternatywne sposoby mierzenia poziomu rozwoju gospodarczego. *Equilibrium, nr 1-2(1)*, s. 145-160.
- Daras, T., Zienkowski, L., Żółkiewski, Z. (2006). Zróżnicowanie dochodów i sfera ubóstwa w Polsce w latach 1993-2004. *Bank i Kredyt*, nr 11-12, s. 27-45.
- FAO Food Price Index (2018). Rome: FAO. Pobrane z: www.fao.org.
- Florczak, W. (2008). Wskaźniki zrównoważonego rozwoju. *Wiadomości Statystyczne*, nr 3, s. 14-34.
- Gawęcki, J. (2004). Jakość żywności i jej uwarunkowania. W: J. Gawęcki, T. Mossor-Pietraszewska (red.). *Kompendium wiedzy o żywności, żywieniu i zdrowiu* (s. 23-51). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- GDP per capita, PPP (constant 2011, international \$). (2015). Washington DC.: World Bank Group. Pobrane z: www.data.worldbank.org/indicator/.
- Global Food Crisis Response Program. (2013). Washington DC.: World Bank. Pobrane z: www.worldbank.org/en/results/2013/04/11/global-food-crisis-response-program-results-profile.
- Global Food Security Index 2012 (2013). The Economist Intelligence Unit. Pobrane z: www.foodsecurityindex.eiu.com/.
- Global Food Security Index 2014 (2015). The Economist Intelligence Unit. Pobrane z: www.foodsecurityindex.eiu.com/.
- Global Food Security Index 2015 (2016). The Economist Intelligence Unit. Pobrane z: www.foodsecurityindex.eiu.com/.
- Global Hunger Index. The Inequalities of Hunger. (2017). Washington DC., Dublin, Bonn: IFPRI. Pobrane z: www.ifpri.org/publication/2017.
- Górecki, J. (2010). Aktualna sytuacja żywnościowa świata. *Wiś i Rolnictwo*, nr 3, s. 107-117.
- GUS (2017). *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2017*. Warszawa: GUS.
- Jeremczuk, E.J. (2011). Suwerenność żywnościowa – problem nie tylko kontynentu afrykańskiego. *Forum Polilogiczne*, t. 12, s. 87-108.
- Klima, S. (2016). Determinanty i bariery rozwoju krajów rozwijających się. W: B. Pera, S. Wydymus (red.). *Kraje rozwijające się w globalnej wymianie handlowej* (41-69). Warszawa: Difin.
- Kowrygo B. (2000). Studium wpływu gospodarki rynkowej na sferę żywności i żywienia w Polsce. Warszawa: Wydawnictwo SGGW.
- Kraciuk, J. (2017). Bezpieczeństwo żywnościowe krajów Unii Europejskiej. *Roczniki Naukowe Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu*, t. XIX (z. 3), s. 150-155. DOI:10.5604/01/3001/0010.3238
- Krugman, P., Wells, R. (2012). *makroEKONOMIA*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Lange, G.M., Wodon, Q., Carey, K. (red.). (2018). *The Changing Wealth of Nations 2018*. Washington, DC: World Bank.
- Lendzion, K. (2015). Bariery rozwoju Afryki Subsaharyjskiej na początku XXI wieku. W: A. Wołk, A. Potasińska (red.). *Nierówności społeczne we współczesnym świecie* (s. 79-92). Warszawa: Wydawnictwo UKSW.

- Lis, S. (2011). *Współczesna makroekonomia*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie.
- Małysz, J. (2009). Ekonomiczna interpretacja bezpieczeństwa żywnościowego. W: S. Kowalczyk (red.). *Bezpieczeństwo żywności w erze globalizacji* (s. 79-121). Warszawa: Oficyna Wydawnicza SGH.
- Mankiw, G.N., Taylor, M.P. (2016). *Makroekonomia*. Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne.
- Miciuła, I. (2015). Finansowa wycena dobrobytu społeczno-ekonomicznego państw na podstawie mierników syntetycznych. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego*, nr 855. *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, nr 74, t. 2, s. 521-531.
- Milewski, R. (red.). (2012). *Elementarne zagadnienia ekonomii*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Monetary Policy Report. (2014). Bank of Russia. Pobrane z: www.cbr.ru/eng/publ.
- Nasiłowski, M. (2016). *System rynkowy. Podstawy mikro- i makroekonomii*. Warszawa: Wydawnictwo Key Text.
- National Accounts Statistics: Analysis of Main Aggregates, 2015. (2017). New York: United Nations. Pobrane z: www.unstats.un.org/unsd/nationalaccounts/sdPubs/ama-2015.pdf.
- Nawrot, W. (2009). *Globalny kryzys finansowy XXI wieku. Przyczyny, przebieg, skutki, prognozy*. Warszawa: Wydawnictwa Fachowe CeDeWu.
- Ostrasiewicz, S., Rusnak, Z., Siedlecka, U. (2001). *Statystyka. Elementy teorii i zadania*. Wrocław: Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu.
- Polska wobec światowego kryzysu gospodarczego*. (2009). Warszawa: NBP.
- Rosicki, R. (2010). Międzynarodowe i europejskie koncepcje zrównoważonego rozwoju. *Przegląd Naukowo-Metodyczny*, nr 4, s. 44-56.
- Sen, A. (2001). Food Security and Entitlement. *Politica Internazionale*, no. 3-4, s. 19-25.
- Stiglitz, J., Sen, A., Fitoussi, J.P. (2010). *Mismeasuring Our Lives: Why GDP Doesn't Add Up*. New York-London: The New Press.
- Swinnen J. (2015). Inequality, not unavailability, is the main driver of food insecurity. *Health Agriculture*, no. 5, s. 1-3. Pobrane z: www.horizon-magazine.eu/article/inequality-not-unavailability-main-driver-food-insecurity-prof-johan-swinnen_en.html.
- Sytuacja makroekonomiczna w Polsce na tle procesów w gospodarce światowej w 2014 roku*. (2015). Warszawa: GUS. Pobrane z: www.stat.gov.pl.
- Światowy kryzys gospodarczy i jego wpływ na kraje rozwijające się. (2009). *Global Development Research Group. Policy Papers*, no. 1, s. 1-5. Pobrane z: www.gdrg.pl/wp-content/uploads/124_POLICY_PAPERS_nr_1_20091.pdf.
- The State of Food Insecurity in the World 2009. Economic crisis – impacts and lessons learned*. (2009). Rome: FAO.
- The State of Food Insecurity in the World 2015* (2016). Rome: FAO. Pobrane z: www.fao.org/3/a-i4646e.pdf.
- The State of Food Security and Nutrition in the World 2017. Building Resilience for Peace and Food Security*. (2017). Rome: FAO, IFAD, UNICEF, WFP, WHO. Pobrane z: www.fao.org/3/a-17695e.pdf.
- Van den Berg, J.C.J.M. (2007). Abolishing GDP. *Tinbergen Institute Discussion Paper*, No. 07-019/3. Pobrane z: www.econster.eu/bitstream/10419/86528/1/07-019.pdf.

- Weingärtner, L. (2005). The Concept of Food and Nutrition Security. W: K. Klennert (red.), *Achieving Food Security and Nutrition Security. Action to Meet the Global Challenge. A Training Course Reader*, 3-26. Bonn: InWEnt.
- World Economic Outlook Database. (2017). Washington D.C.: IMF. Pobrane z: www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2017/02/weodata/index.aspx.
- World Economic Outlook Update*. (2016). Washington D.C.: IMF. Pobrane z: www.imf.org.
- World Economic Situation and Prospects: Monthly Briefing*. (2015). No. 74. New York: United Nations. Pobrane z: www.un.org/en/development/desa/policy/wesp/wesp_mp.shtml.

ECONOMIC GROWTH VERSUS THE ISSUE OF FOOD SECURITY IN SELECTED REGIONS AND COUNTRIES WORLDWIDE

Abstract

The aim of this paper was to show the relationship between the level of economic growth and the state of food security in selected regions and countries in the world during 2012-2015. The source of the information was secondary data from GUS (Central Statistical Office), the United Nations, the World Bank, the International Monetary Fund and Global Food Security Index reports. The analyses showed significant territorial differences between levels of GDP and food security. It was apparent that higher levels of GDP were associated with higher levels of food security, and the biggest improvements in food security occurred in those countries with the fastest rise in GDP per capita. The high correlation between these indicators shows that the basic condition for improvement in world food security is economic growth and growth in real incomes, especially in poorer countries.

Keywords: economic growth, GDP per capita, purchasing power parity, global food security, less and highly developed countries.

Zaakceptowano do druku – Accepted for print: 5.09.2018.

